

Naše słabosće

**Bóh wopokazuje swoju lubosć
k nam w tym,
zo je Chrystus za nas wumrěł,
hdyž běchmy hišće hrěšnicy.**

(Rom 5,8)

W našim žiwjenju dyrbi wšo dospołne być. Optimalnje wothłosowane. Idealnje wupadace. 100 procentow spušćomne. Derje, lěpje, najlěpje. Štož njefunguje, so nabok połoži, wusortěruje, do črjopow čisnje. To płáci wo wěcach kaž wo ludžoch. Budź dospołny. Kak za perfektnj fasadu wupada, je najprjedy jónu wšojedne.

Něhdže bydli młoda mać. Ma tři džěci. Rano, hdyž wone puć do šule nastupja, dže wona do běrowa. Wona ma džěto na šěsć hodžinow. Po připołdnju chwata domoj, zo by džěcom něšto k jědži přihotowała. Spěšnje hišće do zahrady. Susodka běše hakle njedawno jara dokładnje hladała na mlóče pódla schodow. A potom hišće nakupować. Džěci trjebaja črije. Wječerjeć ma so přihotować. Bórže přińdže muž z džěta. Poprawom by hišće dyrbjała k staršimaj jěć. Jeje sotra běše njedawno přispomniła, zo by wona móhła tež kusk wjace činić. Staršej čakataj na nju, wěrnó wšak je. Kóždy něšto chce, kóždy ma na nju wočakowanja: muž, džěci, staršej, susodža, šef na džěle, koleginy. A wječor je lědma što zdokonyane.

A něhdže je starši muž. Njemóže hižo z młodymi sobu dzeržeć. Ma hišće džesać lět hač do renty. Boji so wo swoje džělo. Što je, hdyž jeho pušća? Napina so, zo by swoje słabosće zakrył. Dyrbi sylny być, hačrunjež wón to njeje.

A něhdže je žona, samostejaca, wuspěšna w powołanju. Přeco je šikwana zwoblěkana. Wona ma sebjewědome wustupowanie, to přinjeje jej wjele připóznaca. Tola so sedži wječor sama před telewizorom, to nichtó njewě. Tež nic, kelko blešow skradžu přeč wozy. A nihtó njewě, kak ćežke su jej najwšědnije rozsudy. Druhdy so to stopnjuje hač do paniki.

To su přikłady ze žiwjenja. My mamy wočakowanja na sebjě samych. Druzy wot

nas něšto wočakuja. Mamy fungować, po móžnosći perfektnje. Naš čas žada sej dospołnosć. Słabosće sej njemóžemy dowolić. Ale što dawa nam něšto? Štó da mocy do wšědneho dnja? Štó da nam mocy, zo bychmy wšo zmištrowali? Móc za te nadawki, kiž před nami leža?

Biblija ma jara stróžby a realistiski wobraz wo čłowjeku. Wón je njedospołny a wobmjezowany po swojich darach a móžnosćach, wobmjezowany po swojich mocach a skutkach. Čłowjek je tež w moraliskim a duchownym nastupanju njedospołny. Wón njewotpowěduje Božemu zakonjej. Wón je, kaž praji to Swjate pismo, słaby a hrěšny. My wšitcy to smy: stabi we wšelakim nastupanju a hrěšni, swojich wopačnych rozsudow dla. Swoju słabosć a swoju winu jenož njerady pokazujemy. Radšo zakryjemy swoje čěmne strony před znatymi a swojbnymi. Na wonkowny napohlad nihtó ničo njepytne, tak sej to myslimy. Druhdy zakryjemy swoje słabosće a swoju winu tež před sobu samymi. Stłóćimy je nabok.

Bóh nas znaje, lěpje, hač my sami sebjě znajemy. Wón wě wo našich słabosćach a wo našim hrěchu. Bóh wě, zo njejsmy perfektni. Wón znaje naše čěmne blaki a naše poražki. Ale wón nas njewostaji samych. „Bóh wopokazuje swoju lubosć k nam w tym, zo je Chrystus za nas wumrěł, hdyž běchmy hišće hrěšnicy.“ Bóh nas lubuje. Tež za nas je Jezus Chrystus, Boži

„Bóh je lubosć!“ – parament na klětce w Bartskej cyrkwi

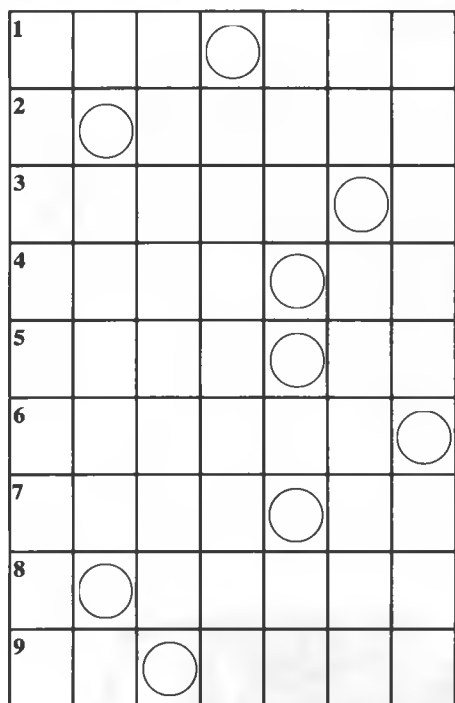
Foto: C. Lux

Syn, swoje žiwjenje dať. Njeh je naše dotalne žiwjenje było, kajkež běše – smy žiwi w pruhach lubosće, kotraž so z njebjes na zemju wuliwa.

Žiwjenje wostanje twjerde. Mamy spjelnić najwšelakoriše wočakowanja. Ale nje-trjebamy zadwělować, hdyž jónu tak derje njeběži. Perfektnosć njeje žana zemska kajkosć, to dospołne dožiwimy hakle w njebjesach. Směmy so w swojej njedospołnosći dowěrić Božej lubosći.

A skónčnje pytnjemy w swětle Božeho słowa tež, zo bliši pódla mje tež perfektny čłowjek njeje. Tež wón trjeba lubosć a zrozumjenje.

Jan Malink

wuhdánje: Předzenak

Hódančko

Namakaj a zapiš džewjeć sydompismikowych słowow překi do kašćikow. Pismiki w kružkach wot horjeka dele čitane mjenuja něhdysu serbsku ewangelisku protyku, kotraž woswjeći runje lětsa swój 150. jubilej. Džensa je to mjeno kónctydzenskeje přitohi Serbskich Nowin.

1. swójbne mjeno sławneje serbskeje organistki († 1964)
2. wikowar
3. holče swójbne mjeno sławneje serbskeje organistki († 1964)
4. to dyrbiš z hódančkom činić
5. kiž z wołmy nič zhotowja
6. druhe słowo za byrgle
7. mała Lubina
8. přestrjěn wokoło domu, statoka
9. wobydler wsy, w kotrejž budže spočatk junija serbski cyrkwinski džen **Srb**

Z dowěru do Boha wšě ćeže přeželi

Dopomnjenki na kónec wójny před 60 lětami

Moja sotra Ilsa Grosec (nar. 1920) přesydli so w léce 1942 z Budyšina najprjedy do Žaganja a pozdžišo do Gdańska. Tam džělaše jako stenotypistka w torpeda produkowacym zawodže TVA. Tam tež zezna swojeho pozdžišeho mandželskeho Rolfa D. Wón dyrbeje tež do wojakow, wojowaše jako parašutist w Francoskej. Jeju kwas běše w lécu I. 1944. Wučiništaj sej, zo zetkataj so, jeli wostanjetaj žiwaj, po wójnje w Eckernförde pola Kiela, hdžež bě domjacy zawod TVA.

Grosec swójba z Džěžnikec w léce 1960: staršej Meta a Maks ze swojimaj dorascenymaj džěscomaj Ilsu a Helmutom, awtorom našeho nastawka Foto: privatne

W měrcu 1945 spyta Ilsa so dóstać na pasažerowu łódź „Gustlow“, zo by so do domizny wróćila. To pak so jej njeporadzi. Za nju běše to zbožo, přetož „Gustlow“ bu podnurjena. Tydženje pozdžišo dósta so z druhej łódžu zbožownje hač do Kiela. W listach prošese ju moja mać, zo by tola k nam domoj přijěta a hromadže z njej, z nanom a ze mnu kónec wójny we Łužicy wočakała. Wona pak wosta tam, dokelž běše to Rolfej slubiła a dokelž běše samodruha a so nachcyeš strapacam jězby wustajić.

Tole pak moja mać njemóžeše dowdžec. Njedźiwajo na próstwy swojeho nana, mojeho džěda Korle Rychtarja, a swojeho mandželskeho Maksa zwaži so moja mać Meta Grosowa spočatk apryla 1945 na jězbu z čahom přez Berlin do Kiela. W powěsćach hižo wo špatnych zwiskach z Berlina na sewjer rěčachu. Mać dojedže derje do Eckernförde a přeswědči moju sotru, so z njej do Łužicy podać. Na dwórnišću w Kielu njeńdžeše dale, njejezdžachu hižo čahi do Berlina. Mjeztym zo spyta moja sotra po dróhach někajki transport do směra na juh wuslědžić, čakaše mać z kóframi w čakarni dwórnišća a informowaše sobučakacych wo swojej zwažliwej jězby. Wy, lubi čitarjo, kiž sće moju mać znali, móžeće sej to žiwje předstajić. Wona měješe wšak swoje „prawe“ argumenty za swoje strašne a wobćežne předewzaće. Rěčeše k tutym njeznatym ludžom z přeswědčacym optimizmom wo swojej krutej wěrje do Boha

Nabožny tydžen w Njehornju

Serbske ewangeliske towarstwo přeprošuje serbske džěci na serbski nabožny tydžen w Njehornju wot pónđzele, 18. julija, do pjatka, 22. julija 2005 (přeni tydžen lětnich prózdninow).

Plaćizna: 45 eurow

Informacije a přizjewjenje:
Jan Malink, Goethowa 40,
02625 Budyšin

Tel./Fax: 0 35 91 / 60 07 11

a wo tym, zo je tež w tutym wokomiku wo tym přeswědčena, zo budže jimaj Bóh pomhać. Připódlu zhonichu ludžo cytu stawiznu našeje swójby a slyšachu wjele bibliskich hronow, kiž moja mać z hłowy znaješe. Ludžo njemóžachu so dodžiwać nad tym, kajki optimizm móže z wěry wuchadžeć.

Po wjele hodžinach čakanja a pytanja a doprašowanja sta so za moju sotru a moju mać hotowy Boži džiw: Ilsa běše namakała wojakow, kiž běchu zwólniwi žónskej na nakładnym awće sobu hač do Berlina wzać. Jězba po zdžěla zatykaných dróhach běše za njej jara wobćežna. Z Berlina stej so potom w přepjeljnych čahach hač do Džěžnikec dóstałoj. Jara zrudžace za moju sotru běše, zo zhubi na jězby swoje džěco.

Spočatk meje je so naša swójba potom zchromadnje na čekanje podała, hromadže tež ze swójbami ze susodstwa. Z „kostnowozom“ a rěblowanym wozyčkom smy čahnyli hač do Rožanow. W poslednim domje před Šluknowom smy spali. W nocy na 8. meju bližeše so hrivot fronty. Rano zahe čehnjechu potom ruscy a pólsky wojacy po dróze. Susodža njedowolichu mojimaj staršimaj z domu stupić, zo byštaj z nimi serbsce rěčeli a jednali. Hakle hdyž běše kolona k staću přišta a so wojacy do našich wozow dachu, jědže, konserwy a drasty z nich hrabachu, móžeše so nan přesadzić. A hlej, serbska rěč zadžěwaše dalšemu rubjenju našich wěcow. Samsny džen smy so wšitycy zbožownje domoj wróćili.

Mandželstwo mojeje sotry bu 1948 džělene. Wona wosta čas žiwjenja bjez džěci a zemřě 56lětna, za nas wšěch přezaha.

Helmut Gros

Serbam w cuzbje domiznu dać

Dr. Marjanje Bubnarjec k sydondžesaćinam

Hižo lětdžesatki stara so knjeni dr. Marjana Bubnarjec wo zhromadnosć Serbow w Drježdžanach. Wot lěta 1975 hač po 1990 bě předsydka tehdyšeje Domowinskeje skupiny w Drježdžanach. Wot wožiwjenja serbskich wosadnych popoždnyjow w nazymje 1987 sem je wona wobstajnje jej znatych Serbow pisomnje a telefonisce přeprošowała na tute běrtklětnje zeńdženja, kotraž maja mjeztym jako ekumeniske zarjadowanja swoje krute městno w serbskim žiwjenju sakskeje stolicy. Za to njech je jej na tutym městnje wutrobný džak wuprajeny.

Kajki bě žiwjenski puć jubilarke? Narodzi so 26. junija 1935 jako najstarše z třoch dźěćići do serbskeje ratarskeje swójby w Kobjelnu pola Klukša. Nan bě ewangelski, mać katolska. Wot lěta 1941 wopyta za-

kladnu šulu w Komorowje pola Klukša a wot lěta 1946 ludowu šulu w českim Varnsdorfje. Po štyrjoch lětach na Serbskej wyšej šuli w Budyšinje złoži tam 1953 maturu z predikatom „jara derje“. Jako wyša šulerka bě aktiwna člonka 1. serbskeje kulturneje brigady. Maturje přizamkny so studij chemije na tehdyšej Techniskej wysokej šuli w Drježdžanach, kotryž zakonči nazymu 1959 jako diplomowa chemikarka. W tutym powoňanju dźětaše slědowace štyrceći lět w Centralnym institucje za atomowe slědženje w Rossendorfje (wot lěta 1992 mjenowaše so Slědženski centrum Rossendorf). 1962 předpołoža Marjana Bubnarjec swoje doktorske dźěło na temu „Radioaktiwne markěrowanje organiskich wjazbow“. Něšto lět wužiwa nětko hižo swój zasłuženy wuměnk.

Jubilarka dr. Marjana Bubnarjec Foće: priw.

Přejemy jubilarce hišće wjele rjanych zeńdženjow w kruhu Drježdžanskich Serbow, za kotrychž zhromadnosć so mjeztym hižo dlěje hač tři lětdžesatki spomóžnje zasadźuje. **Handrij Sembdner**

Bronislava Hloušekowa †

Zeznali so běchmy na serbskim cyrkwiniskim dnju w Blunju, jako tam naša swójba z Hloušekec mandželskimaj na cyrkwinej łubi hromadze sedžeše. Wjeseli so potom witachmy na nimale kóždym cyrkwiniskim dnju. Přenocowaloj staj fararjec mandželskaj (nimo w druhich serbskich swójbach, kaž na př. pola Chěžnikow w Cokowje) tež raz w našim domčku w Starych Hajnicach, doniž njebě zwjazanosć ze superintendentom na wotp. njeboh Gerhardom Wirthom a jeho swójbu tak wulka, zo běštaj potom zwjetša tam. Tež přecelstwo k našej swójbje so stajnje pohłubši. Ze swojim lubym wašnjom sej njeboćička tež wutrobu naju dźěsćow zdoby.

W Božim domje Jednoty bratrowskeje w Železnym Brodže, hdžež njeběchmy jenož někotre razy na kemšach, ale hdžež bě sej tež Serbski bus raz dojeť, so 29. jutrownika 2005 z Bronislavu Hloušeko-

wej rozžohnowachmy. Předar złoži so na słowa z 1. lista na Korintiskich w 15. stawje. Přez žiwjenjoběh zemřeje hakle prawje zhonichmy, kajka wobdarjena wona bě, zo bě studowala němčinu, ruščinu, jendželščinu a zo je mjez druhim skutkowała tež we wukraju, w Amsterdamje. Kak derje wona němčinu wobknježeše, móžachmy raz sami po jednych kemšach w Železnym Brodže dožiwić. Běše tam tehdy skupina z Ochranowa na wopyće a wona wšo wuběrnyje tołmačeše. Službu swojeho mandželskeho, fararja Miroslava Hlouška, wona mjez druhim ze spěwanjom a byrglowanjom podpěraše. Něšto z teho, štož bě sama na rěčach nawukła, tež swojej jeničkej džowce Danieli dale da.

Rady so na wopyty pola Hloušekec dopominamy. Njedosaše, zo nas hospodowaštaj, stajnje měješe mandželska hišće někajke překwapjenki přihotowane. Jónu

nas dowjedže do škleńčernje na wustajeńcu, zo by nam wudžělki swojich šulerjow abo wučomnikow pokazała. Raz pobychemy sobu na wosadnym popoždnyju w jednej wosadze, hdžež wona tehórungja swojeho mandželskeho z hraćom a spěwanjom podpěrowaše. Jónu nas mandželskaj do Českeho raja přeprósytaj. Tež jeju bydlenje w Turnovje mějachmy sej wobhladać. Pokazaštaj nam małe, na wyšinje ležace pohrjebnišćo, narowne pomniki z wosebiteho kamjenja a městno, hdžež budžetaj jónu pochowanaj.

Bronislava Hloušekowa měješe hižo dlěši čas čez ze wutrobu, tež bypass běchu jej kładli. Pjatk w nocy, 22. haperleje, pak bě tež z dychom tak zlě, zo trjebaše spěšnu lěkarsku pomoc. W chorowni so strowotny staw polěpsi a tamniši lěkar bě dosć optimistiski. Tola njedzelu, 24. jutrownika, připoždnyju dońdže k infarktej a bórze po tym wona wudycha w 81. lěće swojeho žiwjenja.

Poslednju česć njewopokazachu jej jenož wosadni ze Železneho Broda, ale tež z prjedawšeje wosady z Rovenska. Přecel Serbow knjez Jozef Mach bě přijěť z Kralup n. V. Z Łužicy běchmoj sej z džowku na rozžohnowanje dojeťoj. Jeje wnučk kašć z drohej zemřeje sobu z cyrkwe njesese. Po rozžohnowanju běchu přewoźerjo hišće prošeni na kofej. Chwilku pobjesadowachmoj z hłuboko žarowacym a tola troštowanjom wudowcom a přepodachmoj jemu žarowanske postrowy, kiž běchu w mjenje ewangelskich Serbow napisali Serbski superintendent, předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa a redaktorka našeho časopisa. Za wšu lubosć, dobrotu a hospodliwosć so lubej sotře Bronislavje Hloušekowej z wutroby džakujemy. Njeh Bóh jej zaruna wšo, štož je dobreho wuskutkowała. **HaHaTa**

Bronislava Hloušekowa ze swojim mandželskim, fararjom Miroslavom Hloušekom, před swojim domčkom w Mirovje, w kotrymž bydleštaj poslednje lěta ze swójbu swojeje džowki

Stary dolnoserbški kjarliš w wojnje

Před někotarymi mjasecami jo kupił Serbski muzej we Chošebuzu za swoje zběrki stare rukopisne spiwarske. Na titulnem boce do kože wězanych kniglickow stoj:

Wendisches Lieder
Buch
für George Lehmann
zu

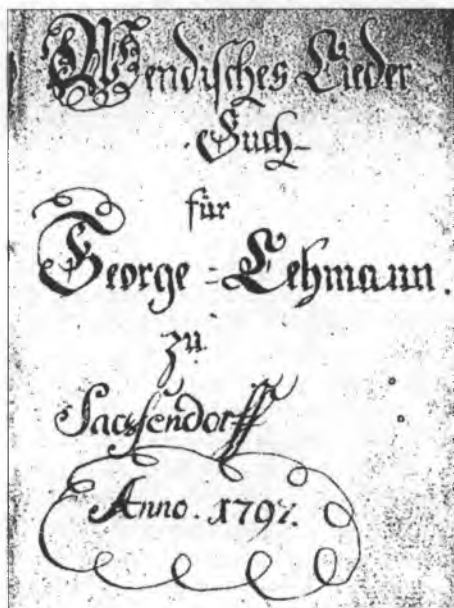
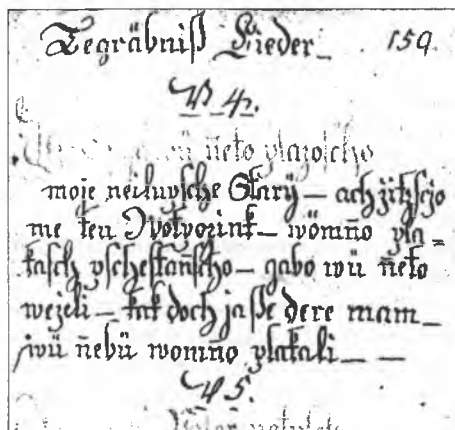
Sachsendorff Anno 1797.

178 bokow kniglickow wopšimjeju kjarlišowe teksty, druga połojca bokow jo wostała prozna. Na přédnych a slédnych bokach se namakaju někotare pozdžej zapisane pšispomnješa: „Den 18. junius ein groß Waser gewehsen. Anno 1838. Anno 1804: Auch ein groß waser gewehsen.“

Licby z datumom znanje wo tom, až su se zakopowarske knigly wužywali pšez někotare lětzasetki. Božko njewěmy nic wo tom cłowjeko, kenž z wjelikeju procu jo zapisał dogromady 51 zakopowarskich kjarlišow. Njewěmy, lěc jo dostał George Lehmann toś te kniglicki ako dar abo lěc běšo won sam zapisowař tych spiwow. Nejskerjej su byli zgromažone a zapisane wot něgajšnego prjatkarja abo cerkwjeńca, kenž jo znał spiwy z głowy, dokulaž njejsu zapisane we Fabriciusowem pšawopisu.

Dolnoserbške žrědła z kjarlišami hyšći njejsu dowuslěžone, a togodla teke njewěmy, kak wjele serbskich kjarlišow smy měli w 16.-18. stolěšu. To plaši teke za wobstatk žalowańskich spiwow.

Wotspiwanje zakopowarskich kjarlišow

jo slušalo do zakopowańskich nałogow. Toś to zakopowańske spiwanje jo było žel serbskeje duchneje kultury. Drugi zakopowański nałog jo był, až su se wili smjertne wěnce (na nimski jim gronje „Totenkronen“). Pšewożowarje su položyli fryjnym smjertne wěnce na row. We wopisanych rukopisnych zakopowarskich kniglickach se spiwa wo toś tom nałogu, tej tak pomjenjonej „slédnej swajzbe“:

Nět jo moja duša
w njebju z mojim Jezusom,
ja stojm ak njewjesta
wupyšnjona z wěnaškom,
z wjaselim som wobdany,
wšej nuzy wupšěgnjony.

Dokumenty serbskeje rěcy z 18. stolěša su ředke. Togodla se wjaselimy, až mamy něnto toś ten wopisany rukopis z takim bogatstwom zakopowarskich spiwow. Njeznaty jo je zgromažil a zapisał we casu, ako su dostali Serby w Dolnej Łužicy přédny raz we swojich stawiznach šišćanu serbsku bibliju. W dlujkolětnem žurnem žele jo ju pšeložyl tegdejšy Gołkojski farař Johann Friedrich Fritze-Fryco. Jano pšez wobstawne a njewomucne procowanja togo serbskego fararja jo serbska biblija mogała wujš w lěše 1796.

W majske cysle Pomhaj Bóh jo naspomnjeł wušy promšt Jan Malink pši wopisanju Slěpjańskego pomnika za wumartych drugeje swětoweje wojny tužnosć, zrudobu a žalowanje tych luži, kenž su zgubili we wojnje swojžbnych abo pšijašelow. Na tom pomniku stoj gronko z Jez. 8,23: „Njewostanje čěmne nad tymi, kiž su w tyšnosći“ - njewostanjo šamno nad tymi, kenž su w tešnosći.

Na zachopjeńku som naspomnjeła šěže z powodnicami, kenž su zapisane na slédnych bokach tych kniglickow z Knorawy (Sachsendorff). Wjele wěcej nježli wjelike wody, kenž su teke zawinowali smjertne wopory, jo luži wobtužyla smjerš wojakow na bitwišćach. We jadnom zakopowarskem kjarlišu se naspomnjejo (na b. 21-23), až „kšej se něto pšejejo, groznje ten wogeń tych wojnow po wšom swěše se gorjo.“ W drugima štuckoma se pišo:

Lěpše wojaki zbite su,
te zbite wuměraju
dla głodu a pšez tužycu.
A nej' to k woplakanju?
Wjele towzynt su zagnate,
wjele towzynt popajžone,
na tom wutšoba kšawi.

Žiši te stare njewize,
daniž stare tych žiši,
šlachtowane su žalosnje
ako zbožo¹ a wjocki,
manželskich lužow lubosć wša
wot winika jo stergana;
njej' to wjelika žalosć?

Na końcu spiwa se pšosy:

Wzej pšejc ten wjeliki dlug, Kněžo,
kenž šišći našu dušu,
daši nas zas wochłožijo
twoja gnada z lubosću,
wustrěj twojej kšidli na nas
a woplěwaj nas mocnje zas
a wšykno, což my mamy.

Teke my mamy kšutu dowěru, až njewostanjo šamno nad tymi, kenž su w tešnosći.

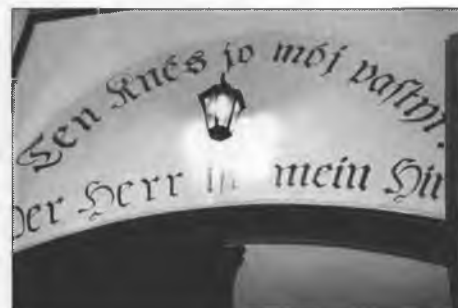
dr. des. Doris Teichmannowa

¹ W dolnoserbškej rěcy jo to słowo za „škót“.

„Ten Kněz jo moj pastyr“ w Hochozy

Ako som w nalěše 2002 ako rucnikar w Hochoskej cerkwi žětał, jo mě naraz pšišta jedna ideja. Dokulaž su cesěj woglědali do Božego doma luže, kotarež su byli w kjarcmje ako gosći wšakorakich wabjeńskich zarědowanjow, som se myslil: Hochoza ga jo wjelgin zwězana z tym serbskim - a cogodla njejo nic serbskego w cerkwi? Som moju ideju, tam namolowaš serbski špruch, wulicował knězaju

Dieter Zeumke, kenž jo cłonk cerkwineje rady. Ten jo se pon zasej rozgranjal z wosadnym fararjom Kurtom Malkom, ze šoltu a zwěrnymi namšarjami. A nichten z nich njejo měł nic pšesiwo tomu. Tak som zazwonił mojogo serbskego pšijašela Wernera Měškanka a jogo pšosyl wo pomoc. Won jo skoro postał bibliski špruch w šwabachskem pismje. Hochoski molaf jo jen pon napisal. **Siegfried Malk**

Nowy serbski bibliski špruch, namolowany w cerkwi w Hochozy Foto: S. Malk

Wuměłca na piščelach Lubina Holanec-Rawpowa (1927–1964)

Wobraz žiwjenja njewšedneje Serbowki a hudźbnicy wot Achima Brankačka

Zawěsće so hišće někotryžkuli ze staršich wěriwych na Serbske ewangelske cyrkwiniske dny polstatyč lět dopomni. „Rjeňšo so naš cyrkwiniski zjězd njemóžeše zahajić“ (str. 39), hódnoćeše 1955 časopis Pomhaj Bóh „krasne hudźbne poskićenje“ Lubiny Holanec na piščelach w Michałskej cyrkwi. Tež w Njeswačidle, Slepom a Minakale je Bože služby ze swojim mišterskim hračom na byrglach wobohačila.

Pišćełe běchu za Lubinu Holanec-Rawpowa žiwjenje, za kotřež je nadarjena wuměłca wšě registry čahała, w přenjesenym kaž postownym zmysle. Njebě jenož we Łužicy znata, mjezynarodnu slawu docpě hižo w młodych lětach. Jako 28lětna wuznamjeni so na hudźbnym wubědžowanju w Genfje jako najlěpša mjez 22 organistami swěta ze slěbornej „Medalju 1. rjadownje“. Hnujacy zbožopřejny list fararja Božidara Dobruckeho k wusahowacemu wuspěchaj bě jedyn z nastorkow za Achima Brankačka, spisac wobrazowu biografiju wo njewšednej serbskej wuměłci. Wón zestaji spis z dokumentow a fotow archiwa Serbskeho instituta, z materiala, kotryž namaka w domčku mandželskeho Jana Rawpa w Brězowje, a ze zapiskow rozmołwow z přiwuznymi Holanec-Nagelec-Rawpec swójby.

Džěcatstwo přežiwi Lubina w Budyšinju a wot 1934 w Budyšinje. Sotra Hanka, zmandželena Nagelowa, wě so dopominać: „Nan (wučer a kantor Arnošt Holan) nas wučěše domiznu přelědźić a lubowac a zdobom přenje štučki na klawěrje hrać.“ (str. 7) Wot 1940 dósta Lubina hudźbne wukubłanje pola Horsta Schnei-

dera, kantora a organista při Pětrskej cyrkwi. „Wučbne lěta pola Schneidera běchu za Lubinu rozsudny čas, w kotrymž pytaše a namaka swój žiwjenski puć, kiž bě za nju jasny: koncertna organistka a cyrkwiniska služba.“ (str. 11) Hižo w tutym času přewodžeše solistow a chór na piščelach abo cembalu a wuhotowa hudźbne nyšpory. Po maturje poda so na studij cyrkwiniskeje hudźby a piščelow do Lipska a Prahi, hdžež studowaše pola sławnych profesorow K. Strauby, J. Reinbergera a G. Ramina. Jeje dženikowe zapiski dokumentuja w jadriwych heslach naročny džěłowy pensum studija a swójske krute měritka. W Praze „zdžěła sej Lubina šěroki program z naročnymi twórbami z časa baroka hač k modernje 20. lěstotka a přiwza tež wjele poskitkow koncertowanja“ (str. 25). Wuběrne wuswědčenja, diplomy, posudki a nowinske recenzije wo wuspěšnym skutkowanju nadarjeneje organistki rěča za sebję. Awtor je tute wušiknje z wujasnjowacymi komentarami zwjazał. Listy Lubiny H.-R. a přiwuznych dowoleja dohlad do njelochkich powójnskich žiwjenskich wobstojnosćow a do pomocliwego wobchada mjez sobu a su zdobom wuraz skromneje powahi njewšedneje wuměłce. Dwubarbne wuhotowanje z wuzběhnenjom listow a mjezynadpismami polěkuje přehladnosći stacijow a faktow žiwjenskeho rysa. Na někotrych městnach móhli so nadpisma rěčnje bóle zhusčić (str. 23, 48, 75).

Jako wuběrny wukubłana koncertna organistka měješe Lubina Holanec-Rawpowa „poměrny mały móžnosćow za

skutkowanje w swojim powołanju“ (str. 62). Koncerty a nahrawanja „běchu kapki mjez suchimi dnjemi lěta“ (str. 65). 1962 poda so Lubina H.-R. z mandželskim Janom na swoju poslednju koncertnu turneju do Sowjetskeho zwjazka. „Přez chorosć wostabjena njemóžeše sama jěć, ale jěć je chcyła! [...] Wšudže žadaše sej zahority publikum přidawki ...“ (str. 70) Wědžo, zo je na smjerc chora, „twarješe Lubina nasypy zmužitosće přećiwu žołmiskam stracha před smjercu“ (str. 75).

Rjad „Wobrazki ze Serbow“ je awtor Achim Brankač z wěcywustojnej, zajimawej a jimacej dokumentaciju wo žiwjenskim skutku Lubiny Holanec-Rawpoweje wobohačil. **Měrana Cušcyna**

Rozhlósownik na wosadnym popołdnju

Při najrjeńšim wjedrje jědu srjedu, 27. ha-perleje, do Minakala. Sewjernje Zdžěrje je so tróšku podešćowalo. Pola a Łuki so tohodla nalětnje blyšća. W Minakale zastanu blisko fary krótko do dwěmaj. We wjetšej rumnosći zetkaja so „swěrne serbske duše“ z Minakala a susodnych wsow. Su to šěsć žonow a dwaj mužej. Superintendent Jan Malink přińdže, postrowi znatych, z kóždej a kóždym skrótka porěči. Po nalětnim kěrļušu scěhuje nutrnosć, po njej zo zaso spěwa.

Duchowny powěda potom wo swojich začićach, kiž dósta na njedawnym přebywanju w Moskwyje. Je był na městnje, hdžež steješe w přěních lětdžesatkach 20. lěstotka cyrkej Wumóznika. Tutu za čas Stalina zwottorhachu, marmor z jeje scěnow pyši stacije Moskowskeje metro. Tehdom měješe na městnje cyrkwy nastać hoberski palast sowjetow z hišće wjetšej

postawu Lenina, ale nětko steji tam nowa cyrkej. Tute mysle wo spěšnych změnach w towaršnosći wabja do rozmołwy, na kotrejž so kóždy z wosadnych wobdžěli. Wusyšu, zo je staršim ludžom žel wo jich wsy – a přihtosuju jim. Wšak měnju tež ja, zo w nětčišich modernych časach naše wsy žane dobre wuhlady do přichoda nimaja. Ludžo zhubja ze so měnjacymi žiwjenskimi wobstojnosćemi swoje korjenje, swoju domiznu.

Na zbožo maja w Minakale wuběrny samopječeny tykanc a dobry kofej, tak zo se tež wo rjeńšich wěcach rěči!

Hdyž do Budyšina jědu, so wjace njeděšćuje – a na pasku mam słowa knjeni Cyžoweje. Wona praji z posměwkom, zo je so jej lubito, hewak wšak přišta njeby. A Manfred Resick z Chrósta sej chwali, zo móže na tajkim wosadnym popołdnju zasojónu serbsce rěčec! **Marko Grojlich**

Serbske popołdnje

Njedzelu, 1. meje, zetkachmy so w 14 hodž. w Njeswačidlskej cyrkwi a swjećachmy serbsku Božu službu. Superintendent Jan Malink předowaše wo podawiznje, kak chcyše bohobojazny Abraham swjeho syna Izaaka woprowac, ale Bóh temu wobara a čłowjeske wopory zakaza. Jezus je ze swojim woporom žiwjenja nas hrěšnikow do wšěch časow z Bohom wjednał. Za to słuša Jezusej wěčny džak.

Po kemšach běchmy k bjesadze při kofeju a tykancu na farje. Spominachmy na grawočiwe poslednje dny wójny před 60 lětami. Njeswačidlska wosada měješe wosebje čezko w bojach čerpjeć. Štwórtek, 26. apryla 1945, třěleše němske wójsko do wěže a na to so cyła naša cyrkej z rjanej wěžu wotpali. Bóh chcył dać, zo njetřebali ženje wjace tajke časy dožiwić.

Handrij Wirth

„Nic bohate korjenje spuščić, ale serbske ewangelske wědomje sylnić“

W Bukecach budže serbski cyrkwinski džen – rozmołwa z fararjom Thomasom Haenchenom

Něšto lět hižo sće Wy, knjez farar Haenchen, z duchownym w Bukecach.

Su Bukeycy Waša přenja wosada?

W februaru 1997 přińdžech sem jako wikar, w septembu samsneho lěta buch tu ordinowany. Bukeycy su moja přenja wosada.

Zwotkel pochadžeće?

Přińdu z Drježdžanskich kónčin. W Mišnje sym so 1968 narodził, w Cossebaudže wotroscech. Zo budu raz z fararjom, sej za čas mojeho džěćatstwa njeby nichtó myslit, ani ja nic. Pochadžam z njekřescanskeho staršiskeho domu, mać bě z cyrkwe wustupiła, nan jej ženje njeje přislušať. Tak tež my džěći njebuchmy wukřćene. Cyle cuza pak nam cyrkej njebě. Naš wuj – džensa je wón dirigent – spěwaše w Křižnym chórje. Tak smy jako swójba husto w Křižnej cyrkwi na koncertach a swjedženskich kemšach byli. Sym takrjec z Křižnej cyrkwu wotrostł.

Kajki bě potom Waš puć k cyrkwi?

Wěsty nastork dóstach přez swoju najmłódsu sotru, wona chodžeše na nabožinu. A mój přećel, kiž tež cyrkwi njeprisušeše, chodžeše na Młodu wosadu. Tak wobdžělich so na wučbje za dorosćenych a dach so ze 17 lětami wukřićić.

Sće so tehdy hnydom na fararstwo zaměriť?

Ně, scyła nic. Jako wyši šuler njewědžach tak prawje, što móht studować. Tuž podach, zo chcu być z wučerjom. Mějach hižo swoje studijne městno za studij wučerstwa chemije a matematiki na Halle-skej uniwersicie. Běch tajke typiske NDR-ske džěćo. Kaž to tehdy běše, džěch tež tři lěta k wójsku – w awgusće 1989 běch z tym hotowy, w septembu samsneho lěta započach w Lipsku teologiju studować.

Kak je dóšlo k tutemu rozsudej?

Za mój wojski čas so spřećelich z fararjom, kiž bě mje wukřićić. Tam nazhonich, što farar w swojim powołanju scyła wšo tak čini. Što pak bě naposledk rozsudžace za mój rozsud, to sam tak prawje njewěm. Snadž bě to sada mojeje maćerje, kiž raz tak připódla praji: „Hać drje ty raz wučer budžeš? Ja sej myslu, zo budžeš skerje farar.“ Tele wuprajenje mje njeje wjac pušćilo. A tak sym we wojskej uniformje šoľ na přizjewjensku rozmołwu teologiskeje fakulty Lipsčanskeje uniwersity.

W Lipsku sće potom hnydom sobu dožiwiť rozsudnu fazu přewrótá w NDR nazymu 1989?

Smy so wězo na pónđzelnišich demonstracijach wobdžěli. Mějachmy tehdy hišće marxizm/leninizm a naš ML-docent

Bukečanski farar Thomas Haenchen

Foto: priwatne

nam naležnje wotradžeše, zo njeměli na demonstracije hić. Po tym pak so nje-mějachmy. Dožiwich tež sobu, kak su demonstrantow zajeli a wotwjezli. To wšo zawostaji hłuboki zaćišć, kiž wjac njezabudžeš.

Sće sej Bukeycy sam jako swoju přenju wosadu wuzwoliť?

Kaž wšitcy młódzi duchowni dóstach swoje přenje farske městno připokazane – a to běchu Bukeycy. Znajach wšak Bukeycy znajmjeńša wot widženja. Po studiju běch wot lěca 1995 z wikarom w Drježdžanach, w chorowni diakonisow. Předar-ski seminar bě tehdy w Lückendorfje w Žitawskich horinach. Jako wikarajo smy potajkim husćišo přez Bukeycy jěli. Rěkaše, zo je to jedna z najwjetšich wosadow Sakskeje. Wědžachmy tež, zo su Bukeycy hižo dlěši čas wakantne a zo najskeje někomu z nas wikarow tule wosadu připokazaja. Přidać wšak dyrby, zo tule kónčinu lědma znajach. Wšo, štož ležeše wuchodnje Budyšina, bě za mnje kaž wukraj.

Njebě za Was problem, so jako rođeny měšćan přestajić na wjesne žiwjenje?

Mjenje, wšako njejsym tajki ryzy měšćan. Znajach z džěćatstwa džěło w hródzi a w zahrodže. Jedyn mój džěd bě skótny lékař, tamny měješe štomownju. Jako džěći jeju džěło sobu zeznachmy.

Stowćko prašu k Wašej swójbje ...

Wot lěta 1998 sym ženjeny. Mandželska je geografiju studowała a džěta tuchwila w jendželskej firmje w Mnichowje. Překmane tajke džělenje wotyđženja njeje, to dže jenož, dokelž hišće žane džěći nimamoj.

Kak wulka je Bukečanska wosada džensa?

Wosada ma 22 wsow – abo 23, hdyž mały džěl Kubšic přiličimy, kiž leži na Šekečanskich honach a hišće k nam słuša. Wsy přislušeja dwěmaj gmejnomaj, Bukečanskej a Kubšiskej. Hdyž w Bukecach nastupich, sym sej raz přehlad wo wobydlerstwje stworiť. Tehdy, potajkim wokoło 1997/98, mējachu naše wsy někak 3 500 wobydlerjow, z teho přislušachu někak 1 700 wosadže. Džensa budže to něšto mjenje wobydlerjow, wosadnych mamy džensa 1 450.

Njejsu tele ličby wostróznjace? Hižo 1997/98 bě mjenje hać 50 procentow wobydlerstwa w cyrkwi a džensa je to hišće mjenje.

W přirunanju z tamnymi wosadami pak je naša starobna struktura hišće dosć dobra. We wjele wosadach, tež w našej wokolnje, maja wulki podžěl starych wosadnych. My mamy wjele wosadnych w starobje mjez 25 a 60 lětami. Ale wězo: Młódzi ludžo du husto přeč – nachwilnje dla wukubłanja abo na přeco dla džěła. A džěći je kaž wšudže jara maľo. Za našu Bukečansku wosadu to rěka, zo je baza wosady hišće na něšto lět relatiwnje wěsta. Wuwiće pak běži pola nas do samsneho směra kaž druhdže tež, jenož snadž wo 20 lět pozdžišo.

Prašu wo někotre charakteristiske ličby wo wosadnym žiwjenju.

Mamy wob lěto přerěznje někak 15 křěćencow a 20 chowanjow. Wěrowani mamy dwě, k temu přińdu jedne tak mjenowane kemše k zmandželenju, hdyž jedyn partner w cyrkwi njeje. Konfirmandow mamy tuchwila někak 15 wob lěto. Hdyž do Bukec přińdžech, bě jich 30. Na tym widžimy cyľe wuwice. W nabožinje w druhim lětniku mamy tuchwila dwě džěsci, štož rěka, zo změjemy – hdyž so dalši njepridruža – za šěsć lět dweju konfirmandow w jednym lětniku.

Kak widžice před tutym skerje struchłym pozadkom wuwice do přichoda?

Móžu sej předstajić, zo budže so zhromadne džěło ze susodnymi wosadami zesylnejć. Mamy wšak tójšto lět hižo regionalne kemše. Snadž so hišće dalše formy zhromadneho džěła, kaž na přikład džěło z konfirmandami, wuwija. Wěste je, zo přinjese nam wuwice dalše pomjeńšnje. Za wosadne džěło to rěka, zo so wšelake tradicionelne formy pominu a so zdžěła nowe wuwijaja. Čezišća wosadneho džěła so přesunu.

Móžeće za to přikład mjenować? ⇨

⇒ Na našich wsach nimamy žane bibliske hodžiny wjace. Hižo za čas mojeho předchadnika, fararja Bauera, běchu wone zeslabnjene. W času wakancy po nim cyle přestachu. Sym spytał z bibliskim rozmołwnym kołom, ale to njeměješe uspěcha. Džeržu drje hišće někotre bibliske hodžiny, ale we wobłuku Krajnocyrkwinskeje zhromadnosće, w zamołwitosći wosady žane wjac nimamy.

A kotre nowe formy abo čezišća wosadneho džěta widźicie?

Džěto ze swójbami so derje přiwozmjje, kaž zhromadne kubłanske dny abo wšelake zarjadowanja hnydom po kemšach. To so tež džěci wobdžěleja, kiž wosadže njepristušeja. Scyła mamy dosć dobre džěćace džěto, byrnjež ličba džěci mjeńša była. Tež cyrkwinska hudźba – to su naši dujerjo a cyrkwinski chór – je kruty fundament wosadneho džěta. Wjac njekonwencionelnych poskitkow bychmy hišće trjebali.

Štó tele wosadne džěto nimo Was wukonja?

Nimo mje jako fararja ma wosada třoch dalšich přistajenych: žonu jako katechetu, žonu w zarjadnistwje a muža, kiž wukonja službu kěbětara a so zdobom wo kěrchow stara. Nichtó z nich pak poňnje njedžěta, maja přistajenje mjez 50 a 75 procentami.

Bukecy nimaja žanu srjedźnu šulu wjace. Wuskutkuje so tole na wosadu?

Wot lěta 2003 smy bjez srjedźneje šule. Zakładnu hišće mamy, a ta zda so znajmjeńša tuchwilu hišće dosć wěsta być. Srjedźni šulerjo jězdža nětk zwjetša do Budyšina do šule, někotři tež do Lubija. Za nas jako wosadu to rěka, zo je podawanje nabožiny wobćežniše. Je čezko šulerjow 5. a 6. lětnika motiwować, hdyž su z města ze šule dom, so popołdnu hišće raz do Bukec podać na nabožinu. To jenož tam funguje, hdžež starši na to džiwa, zo džěto na nabožinu chodži.

Přeni kónc tydženja w juniju budže w Bukecach Serbski ewangelski cyrkwinski džeń. Njeje hišće wjele lětdžesatkow zašto, zo mějachu Bukecy přimjeno „serbskeje bašty“ we wuchodnym Budyskim kraju. Kajka je nětčija situacija serbstwa we wosadach?

Wosada je přeněmčena. Mała horstka swěrných spyta serbsku tradiciju zdžeržeć. Je jenož hišće mała ludźi, kiž so serbsce rozmołweja. Druzy hdys a hdys serbske słowa wužiwa. Tak slyšiš sady kaž „Die wowka kommt, die četa kommt.“. W našej žónskej službje mamy wjacorych, kotrymž rěkaja Hanka. Tajke serbske słowa a wobrotu wužiwa samozrozumliwje tež tajcy, kiž hewak to serbske wotkazaja.

Čehodla je po Wašim měnjenju to serbske tak zacpěte we wsach, kiž

běchu hišće před někak po lětotkom přewažnje serbske?

Wujasníc tole njemóžu. Najskerje zwisuje to z antipatiju Němcow přećiwu wšemu slowjanskemu. Tež so Serbam přeco wumjetuje, zo buchu za NDRske časy jara spěchowani a pleńćeni. Tež swójske hubjene nazhonjenja ze Serbami, wosebje z tajkimi w NDRskim času dosć čerwjeny, so mjenuja. Serbja – to su za mnohich komunisća.

Kóždy pak móht poprawom tež wo dobrych nazhonjenjach ze Serbami rozprawjeć – na přikład z fararjom Mjerwu abo ze swójskim džědom abo nanom.

To je prawje. Farar Mjerwa so tu džensa hišće nimale jako lokalny swjaty česćuje. Při tym pak so bóle jeho ludowe wašnje česć; zo bě Serb, to žanu rólu njehraje. Tež na swójske korjenje ludžo najskerje njemysla. Štóž pyta argumenty přećiwu Serbam, njecha sej wuwědomić, zo je sam serbskeho pochada.

Kajke přičiny widźicie za razantne přeněmčenje Bukočanskeje wosady?

Ludžo praja, zo njeběchu nacije na tym wina, ale syły přesydlencow, kiž po wójnje naše wsy přepławachu. Štož přeněmčenje nastupa, dožiwjam druhdy dziwne wěcy. Tak je mje raz serbska staruška, wudowa, po kemšach serbsce narěčata. Jeje muž bě był Němc, doma njesmědžeše serbsce rěčeć. Nětko w starobje so to němske zaso pozhubjowaše a rěč džěćatstwa so předoby. Zeznach tež tamnu staru žonu, kotraž ma alzheimerowu chorosć. Wona njemóže žane zwisowace sady wjac rěčeć, ale serbski Wótčenaš hišće běžnje móže. A hdyž něchtó Wótčenaš němsce započnje, tak wona do serbsčiny přeskoči a Wótčenaš serbsce dokónči.

Podawa so serbsčina w Bukočanskej zakladnej šuli?

Drje haj, ale wězo jako cuza rěč a jako přidatna hodžina. Njewěm, kelko so tam wobdžěla. Kelkož ja slyšu, njeje motiwacija jara wulka.

Jako němski farar spytaće to serbske w Bukočanskej wosadze sylnić. Na kajke wašnje?

Před lětami smy započeli na swjatkových kemšach ewangelij tež serbsce čitać. Mějachmy tehdy wjele diskusijow w cyrkwiskim předstejičerstwje, čehodla to serbske čitanje scyła trěbne je. Tu je mi kusk moja hejatosć pomhała. Džensa čita so na wšěch wulkich swjatych dnjach, potajkim někak wosom do džewjeć razow wob lěto, na kemšach ewangelij najprjedy serbsce a potom němsce. Mějenja přećiwu temu mi znajmjeńša nichtó wjace njepraji.

Štó tule službu wukonja?

Zwjetša knjez Zoba abo knjeni Šafratowa, prjedy tež šulski direktor knjez Hörnig, kiž je mjeztym zemřel.

Tež w tamnych wobłukach Wy to

serbske spěchujeće. Myslu tu na internetowu prezentaciju **Wašeje wosady, hdžež je serbskosć dosć wobšěrnje předstajena. Zasadžit sće so tež za wobnowjenje narowneho pomnika přežožowarja serbskeje biblije fararja Jana Wawera w lěće 2003. Tójšto přeswědčowanskeho džěta bě tehdy trěbne.**

Waše džěto, knjeni Malinkowa, wo serbskich pomnikach w Bukecach je mi tójšto pomhało. Tak móžach we wosadnym łopjenu serbske wosoby předstajeć a w cyrkwiskim předstejičerstwje a druhdže husćišo na serbske korjenje pokazać. Štož serbske pisanje za internet abo druhdže nastupa, mje knjeni Šafratowa a knjez Zoba podpěrujeta. Tež w cyrkwiskim chórje mamy někotrych, kiž na to džiwa, zo by so tež raz serbski spěw spěwał. A mamy horstku ludži, kiž zemřetym Serbam – hustodosć ja ani njewěm, zo bě njebohi Serb – serbski spěw při rowje zanjesu. To wšo pomha, zo nimamy džensa žane zjawne protesty wjac přećiwu temu serbskemu, ale bóle čichu akceptancu.

Čehodla so jako Němc takle za to serbske zasadžujeće?

Přez lětotki běchu Bukecy serbska wosada. Tajke bohate žórta njesmědža so zasypac. Tak dołho kaž tu hišće něšto serbskeho je, měło so na to nawjazac. Pytnu tež, zo hosćo, turisća, kiž w Bukecach přenocuja, so za to serbske zajimuju. Tež za mnje běše přeco hižo fascinowace, hdyž we Łužicy dwurěčne nadržne tafle wuhlada. Hdyž potom w Bukecach běch, so kusk stróžich, zo so přeco jenož na bitwu pola Bukec nawjazuje. Prašach so, hač njeje tu hišće něšto druhe, na čož mohl by wobydlerjo hordzi być. Potom storčich na fararja Mjerwu a serbske korjenje. Nimo teho so stajnje mjerzam, hdyž slyšu wuprajenja kaž „Sorben? Das sind Katholiken.“. To netrjechi a ja chcu, dalokož mi to móžno je, serbske ewangelske wědomje sylnić.

Nimamy wjele fararjow w našich wosadach, kiž tak mysla kaž Wy.

Wěm, zo druzy fararjo praja: Připowědaje Božeho słowa je naš nadawk, nic skrućenje serbstwa. Ja pak měnju, zo je Chrystus prajił, zo mamy to slabe sylnić. A to slabe, to je tež to serbske. To nima žanu lobby. Měnju, zo njeměli bjez wobmyslenjow spuścić, štož je přez lětotki charakteristiske za našu kónčinu bylo – a to nastupa křesćanstwo kaž serbstwo. Serbsku wobchadnu rěč a serbske kemše wozrodzić drje wjac njemóžemy. Moja tajna nadžija je, zo so tež w přichodze ludžo namakaja, kiž so za zdžerženje serbskeje rěče, serbskich spěwow a tradicijow zasadžuja.

Wutrobny džak Wam za Waše prócowanja a za tule rozmołwu.

Prašala so T.M.

Krajna synoda

Wot 8. do 11. apryla 2005 wotmě so w cyrkwi Třoch kralow w Drježdžanach krajna synoda Sakskeje. Wěnowaše so dwěmaj čezišćomaj: cyrkwinskej hudźbje a dalším změnám zarjadniskeje struktury našeje krajneje cyrkwy. Hižo do synody dóstachmy wot wšelakich cyrkwinskih předstejicerstwow a wosadnych listy, w kotrychž zwuraznichu strach před změnami zarjadniskich strukturow a před skróćenjom džělowych městnow.

Po zahajenskej nutrnosci předstaji so nam pjatk na spočatku wuradźowanjow džěto strukturneje komisije. Wot junija 2004 sem bě so 12 posedzenjow wotměto. Wuzběhny so dobra podpěra džěto-weje skupiny krajnocyrkwinskeho zarjada. Poručeny dalši puć předwidzi zarjadnisku wosobu na farje, kotraž so stara wo naležnosće wosadnych. Wosady wostanu samostatne, w jich nadawku džětaja regionalne kasy. Załoža so centralne zarjadniske městna, kotraž wobdžětaja naležnosće sobustawow, ležownosćow a personala. Nadawki wokrjesneho cyrkwinskeho zarjada přewozmu tři wonkowne wotrjady krajnocyrkwinskeho zarjada. Z tym so srjedźna zarjadniska runa zběhne. Zarjadniske nadawki wosadow so přepodaja na centralne městna. Tež wudawki krajnocyrkwinskeho zarjada dyrbyja so wo 20 % nižić. Cyłkownje liči projektowa skupina ze zalutowanjom někak 5 do 7 mio. eurow wob lěto. Z tutymi pjenjzami ma so připowědanske džěto podpěrać, dokelž je tele džěto za cyrkej bytostne. Dla změny zarjadniskeje struktury dyrbyja so wězo mnohe cyrkwinske zakony pře-džětać.

Pjatk popołdnu hač do wječora džělachmy zaso we wuběrkach.

*

Sobotu dupołdnu přednošowaše prof. dr. theol. Ratzmann wo nadawkach cyrkwinskeje hudźby. Sakska běše srjedzišćo reformacije, tak je so tu tež cyrkwinska hudźba móhla derje wuwic. Za Luthera bě wona wažny wobstatk Božej služby.

Sam wšak je tež kěrluše pisał. Za njeho bě cyrkwinska hudźba hinaše wašnje pře-dowanja. Bjez džywa tuž, zo skutkowachu w srjedźnej Němskej swětostlawni kantonarjo. Hudźba narěči skerje emocije slucharja a ma z tym wosebite misionariske možnosće. Zo by so móhla hudźba wumětsce přednjesc, je dobrych hudźbných fachowcow trjeba. Rjane spěwanje a hudźenje zawjeseli čłowjekow. Wone zbudži tež lóšt, sam sobu spěwać a hudźić. Kóždy je hižo wozbožace začuće při zhromadnym spěwanju krasnych džaknych a druhich kěrlušow nazhonil. Boha chwalić z mócnym hłosom za wšitke dobroty, kotraž wšědnje wot njeho dóstawamy, je runje w džensnišim času wažnišo hač hdy prjedy. Při tym njetrjebamy woči před nuzami a starosćemi žiwjenja zawrěć. Zo nam Bóh při wšem pomha a so wo nas a naš swět stara, za to móžemy našemu Bohu na kemšach wulku chwalbu spěwać. Tak móže so naša čemna, počěžena duša zaso rozswětlić. Derje by było, hdy bychy so 10 do 12 kěrlušow wuzwolili, kotraž by kóždy wědomy křesćan z hłowy móhl. Ale tež zhromadne sluchanje na rjanu hudźbu je njezapomnite dožiwjenje. Wězo dyrbyja so wšelake hudźbne zajimy wobkedźbować. Tak dyrbyja so tež popularna cyrkwinska hudźba za młodostnych spěchować. Wot 215 hłownohamtskich kantorkow a kantorow je so 166 na Wysokej šuli za cyrkwinsku hudźbu w Drježdžanach wukublało. Wjele džěta maja woni ze zwučowanjom chórow džěći, młodostnych, dorosćenych a seniorow. Kantorki a kantorjo maja so tež wo kublanje dorosta a wo dalekublanje čestnohamtskich hudźbnikow starać. Na kóncu přednoška pokaza prof. Ratzmann hišće raz na wažny podžěl hudźby při swjećenju Božej služby a na trěbnosć dobreje zhromadnosće mjez duchownymi a hudźbnikami w přihotach na Bože služby.

Kantorka Sybille Schulze z Reichenberga a dalšej kantoraj předstajichu swoje wobšěrne, ale tež rjane a zajimawe džěto

Tři kantorjo, kiž porěchachu před synodu wo swojim džěle we wosadach

we wosadach. Jedyn z njeju bě cyrkwinski hudźbny direktor Johannes Dickert z Wurzena. Jeho wšak derje znajemy, dokelž je tež synodala a husto z nami kěrluše spěwa a naše rańše nutrnosće na piščelach přewodźuje. Druhi bě kantor Thomas Neumeister z Drježdžan, kiž bóle z křesćanskej popularnej hudźbu spyta młodostnych hromadzić a zahorić.

Popołdnu rozmyslowachmy we wosom skupinach wo wšelakich aspektach cyrkwinskeje hudźby. Kóždy móže sebi po tym najwažniše ideje jednotlivých skupinow přečitać.

Synoda wobzamkny słowo na wosady nastupajo cyrkwinsku hudźbu.

*

Po kofeju wuradźowachmy wo hižo pjatk předstajenym namjeće projektoweje skupiny. Mnoho wšelakich wobmyslenjow so wupraji. Njedzelu popołdnu dale rozmyslowachmy. Hłownje so wo tym diskutowaše, hač dyrbi srjedźna zarjadniska runa wostać abo nic. Z wulkej wjetšinu (přez 80 %) so namjet projektoweje skupiny přiwza z přidawkom, zo ma superintendent tež dale při rozsudach wšelakich naležnosćow sobu skutkować.

Sobotu wječor swječachmy zhromadnje zakončjenje přenjeje pošy synody.

Njedzelu běchmy na kemšach w Drježdžanach-Striesenje. Wulka cyrkej bě derje wobsadźena. Kurenda nam jutrowny spěw zaspěwa a wšitcy so wjeselachmy, kak džěći jón zanjesechu. Biskop Jochen Bohl pře-dowaše wo dobrych a hubjených pastyrjach. Chór a instrumentalisća Wysokeje šule za cyrkwinsku hudźbu wobrubichu kemše ze zajimawymi načasnymi twórbami.

Cyrkwinske wjednistwo poda nam rozprawu wo džělawosći zańdženého lěta. Wobjednawachmy cyrkwinski zakon za porjad hospodarskich planow, kasow a zličbowanjow a nowy křćenski porjad.

Nowy direktor diakoniskeho skutka, wyši cyrkwinski rada Christian Schönfeld, rozprawješe nam wo džěle w lěće 2004.

Nazymska synoda wotměje so, dali Bóh, wot 21. do 24. oktobra 2005.

Handrij Wirth

Hrodzišćanski farar Ehrler předstaji na synodze předwidžane strukturne změny w sakskej cyrkwi.

Fóce: M. Oelke

Serbski zakon Ewangeliskeje cyrkwy Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica

Na swojim nalětnim zeńdženju w cyrkwi swj. Bartromja w Berlinje-Friedrichshainje schwali synoda Ewangeliskeje cyrkwy Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica dnja 23. apryla 2005 serbski cyrkwinski zakon. Z tym maja w Delnjej Łužicy (w prjedawšej braniborskej cyrkwi) přeni króć zakonske rjadowanje serbskich naležnosćow, w Hornjej Łužicy (w prjedawšej Zhorjelskej cyrkwi) mějachu z lěta 1951 zakon wo serbskej wosadnej službje. Serbski zakon wudžětała a přihotowała je w minjenym lěće, po tym zo běštej so wobě dotal samostatnej cyrkwi k 1. januarej 2004

do noweje zhromadneje cyrkwy zjednoćitoj, mała džětowa skupina, wobstajaca z Delnjo- a Hornjoserbow, pod nawodom synodale Manfreda Hermaša.

Serbski zakon je hižo wot lětušeje 1. meje płaćiwy. Wozjewimy jeho dospołny tekst w němskej rěči. Po zdžělenju cyrkwinškeho zarjada w Berlinje dotal njeje předwidzane zakon do hornjo- a/abo delnjoserbsčiny přeložić. (Poki w zajimcam, kiž chcedža přirunować: Nowy serbski zakon sakskeje krajneje cyrkwy płaći wot 1. januara 2003 a je wozjewjeny w měrcowskim čisle Pomhaj Bóh lěta 2003) T.M.

Kirchengesetz über die kirchliche Arbeit mit Sorben und Wenden in der Evangelischen Kirche Berlin-Brandenburg-schlesische Oberlausitz

(Kirchliches Sorben-Wenden-Gesetz)

Vom 23. April 2005

Die Landessynode hat auf der Grundlage von Artikel 38 Abs. 2 der Grundordnung vom 21./24. November 2003 (KABL-EKiBB Seite 159, ABL-EKsOL 2003/3) das folgende Kirchengesetz beschlossen:

Das Sorbische und Wendische in den Kirchengemeinden im Südosten unserer Landeskirche gilt es zu schützen, zu bewahren und auszugestalten.

§ 1

Schwerpunkte sorbischer und wendischer Gemeindegliederarbeit

Kirchengemeinden mit sorbischen oder wendischen Gemeindegliedern sollen bei folgenden Bereichen des kirchlichen Lebens besonders gefördert werden:

1. Gestaltung von Gottesdiensten in sorbischer und wendischer Sprache;
2. Durchführung von Amtshandlungen mit sorbischen und wendischen Traditionen im Rahmen der geltenden Agende;
3. seelsorgliche Begleitung von Gemeindegliedern in sorbischer und wendischer Sprache;
4. spezielle Förderung der Arbeit mit Kindern und Jugendlichen im sorbischen und wendischen Sprachraum;
5. Bereicherung des Gemeindelebens durch sorbische Kirchentage und Spreewaldkirchentage;
6. Pflege und Gestaltung der ökumenischen Beziehungen zu den polnischen und tschechischen Partnerkirchen unter Nutzung der gegebenen sprachlichen Verwandtschaft;
7. Förderung der sprachlichen Ausbildung des theologischen Nachwuchses in den Regionen mit sorbischer und wendischer Sprachkultur.

§ 2

Beauftragte oder Beauftragter für die Sorben und Wenden, Beirat

(1) Die Kirchenleitung beruft auf Vorschlag des Beirats für sorbische und wendische Gemeindegliederarbeit eine neben- oder ehrenamtliche Beauftragte oder einen neben- oder ehrenamtlichen Beauftragten für die Sorben und Wenden für die Förderung der in § 1 genannten Ziele. Die oder der Beauftragte muss ordiniert sein.

(2) Die Kirchenleitung beruft für die Dauer ihrer Amtszeit einen Beirat für sorbische und wendische Gemeindegliederarbeit, der die Beauftragte oder den Beauftragten unterstützt. Die Mitglieder bleiben bis zur Berufung ihrer Nachfolgerinnen und Nachfolger im Amt. Der Beirat kann den kirchlichen Dienststellen Empfehlungen zur Verwirklichung der in § 1 genannten Ziele geben. Die kirchlichen Dienststellen haben Empfehlungen sowie Beanstandungen nachzugehen.

(3) Die Kirchenleitung bestimmt eine Generalsuperintendentur als Geschäftsstelle des Beirats.

§ 3

Vertretung in den Synoden

Der Ältestenrat der Landessynode soll darauf achten, dass Gemeindeglieder sorbischer oder wendischer Sprache in der Landessynode vertreten sind. Entsprechendes gilt für die Kreissynoden in den Kirchenkreisen, in deren Kirchengemeinden sorbische oder wendische Gemeindeglieder sind. In diesen Kirchenkreisen soll die Satzung nach Artikel 43 Abs. 4 der Grundordnung Regelungen treffen, die eine Vertretung gewährleisten.

§ 4

Finanzen

Die Landeskirche und die Kirchenkreise, in deren Kirchengemeinden sorbische und wendische Gemeindeglieder sind, statuen die sorbische und wendische Arbeit mit Finanzmitteln im Rahmen ihrer finanziellen Möglichkeiten aus.

§ 5

Inkrafttreten, Außerkrafttreten

Dieses Kirchengesetz tritt am 1. Mai 2005 in Kraft. Zugleich tritt das Kirchengesetz über den Sorbischen Evangelischen Gemeindedienst der Evangelischen Kirche von Schlesien vom 15. November 1951 außer Kraft.

Berlin, den 23. April 2005

Anneliese Kaminski
Präsidentin

Dwurěčne kemše Bože spěče w Malešecach

Njewšedne kemše abo tež nic? Tak móht čłowjek myslić, hdyž so hižo wospjet přeprošy na kemše w Malešanskim swjedźenskim stanje. Wjesny swjedžen je hižo z tradiciju, lětsa bě to 14. Dwurěčne kemše na Bože spěče mamy hakle wot lěta 2000, lětsa potajkim šesty raz. Kritikarjo móhli měnić: Što da ma cyrkej w piwowym stanje pytać? Wšako njeje Malešanski Boží dom daloko přeč wot sportnišća. Nawopak móhto so prašeć: By 150 kemšerjow tež do cyrkwy přišlo? Běchu to „prawe“ kemše, kaž je znajemy.

Dobra bě zhromadnosć dweju duchowneju. Farar Noack z Chwoćic, kiž wšak je tež zamołwity za Malešansku a Hućinjansku wosadu, bě liturg. Bibliske teksty čitachu so dwurěčne. Superintendent Malink měješe předowanje w serbskej a němskej rěči na tekst z 1. kralow 8,22–28.

W swjedźenskim stanje swjećeštaj farar Winfried Noack a Serbski superintendent Jan Malink (wotlěwa) Bože spěče dwurěčne kemše w Malešecach. Foto: M. Bulank

Přityknjenske znamješko z dwurěčnym napismom su Malešanske džěćl spasili a je kemšerjam w swjedźenskim stanje wudžěllil.

Swoje předowanje započa sup. Malink z rozjimanjom, kak móžemy džensa Chrystusowe donjebjesspěče zrozumić. Bježkónčny kosmos so kruch po kruchu přeslědži – hdže wostanje potom Bóh? Hižo Salomon před dwajapoł tysac lěty ma prašeše, kak so to drje ma. Bježkónčnosć Boha zaběraše ludźi hižo tehdy. Dale pokaza předar na wuski zwisk mjez cyrkwu a šulu. Dopominaše na skutkowanje fararja a pčolarja Hadama Bohuchwała Šěracha, kotryž spěchowaše šulstwo w Hornjej Łužicy a spisa a wuda wučbnicu za serbske šule. W 19. lětsotku započa so wutłóčowanje cyrkwy ze šule. Zesylniło je so to w dwěmaj diktaturamaj, kotrejž do-

žiwichmy mjez 1933 a 1989. Bibliske džesać kaznjow su we wšěch generacijach směrnicu za žiwjenje čłowjekow!

Kěrluš přewodžachu dujerjo skupiny „Bautzen-Brass“. Nawoda, knjez Becker, pochadža z Hliny w Hućinjanskej wosadze.

Nazběrana kolekta so džěli. Połjca bu postajena za Malešansku wosadu, tamna połjca so wužiwa za spěchowanje serbskeho cyrkwinskeho džěla. Tež to je znajmo dobreje zhromadnosće. Wšako běchu wsy wokoło Malešec do 1945 serbske. Kaž wěmy, je to džensa hinak, ale tajke kemše su drje tež spominanje na serbske korjenje.

Kurt Latka

Serbska ekumeniska nutrnosć w Chrósćicach

Njedźelu, 8. meje, wotmě so w Chrósćicach ekumeniska nutrnosć. Na nju běštaj wosadny farar dekan Clemens Hrjehor a Serbski superintendent Jan Malink skladnostnje 60. rěčnicy zakónčenja druheje swětoweje wójny přeprošytoj. Spočatnje poda monsignore Měrcin Salowski rozprawu wo swojich wosobinskih dožiwjenjach kónc haperleje a započatku meje 1945, wo tym, kak běchu Němcy pólskich wojakow zamordowali, kak so Róžeňčanska cyrkej wotpali a wo pomniku za morjenych pólskich wojakow, při kotrymž bě so tež pozdžiši bamž Jan Pawoł II. modlił. Přeni džěl předowanja měješe superintendent Malink. Spominajo na wo-

pory suroweje wójny a džakujmo so za nowy započatku po wójnje a za měř, kiž džensa njehladajo na wšelke skorženja w našim kraju knježi, mamy nětk nadawk, so prócować wo měř w našich swójbach, w našim kraju a mjez ludami. W druhim džělu předowanja namołwi farar Hrjehor, zo mamy z wróćohladanjom na zaštosć spóznać puć do přichoda, puć, kotryž ma swój zakład w Jezusu Chrystusu. Nutrnosć, kotruž bě Chrósćanski cyrkwinski chór wobrubil, skónči so ze zhromadnej modlitwu.

Po nutrnosći wotmě so wopomnjenka swjatočnosć Domowiny při pomniku za padnjonych pólskich wojakow.

Měrcin Wirth

Serbski ekumeniski nyšpor w Budyšinje

Zwony Michalskeje cyrkwy wotlachu přeni džěń swjatow ewangelskich a katolskich křesćanow na zhromadny ekumeniski nyšpor. Serbski superintendent Jan Malink a tachantski farar Wito Sćapan witaštaj na połsta wěriwych z Budyšina a wokoliny. Hudźbne wuhotowanje běštaj přewožaj Michalski kantor Danny Schmidt na pišćelach a spěwar Gerald Schön z Drježdžan. Wonaj wobrubištaj nyšpor z kěrlušemi z pjera našich serbskich wótčincow Mateja Urbana, Michała Nawki, Bjarnata Krawca, Jana Kiliana a Juliusa Eduarda Wjelana. Zhromadnje zanjesechu wěriwi kěrluš z Wosadnika „Přińdž, Ducho, stworićelo naš“ a ze spěwarskich „O swjaty Ducho, pój

wšak k nam“. Superintendent Malink čitaše epistolu z Lista na Korintiskich, předowanje měješe farar Sćapan. Wón spominaše na spočatki křesćanskeje wosady před wjace hač dwaj tysac lěty a wuprosy móc swjateho Ducha tež za nas džensa. Na kóncu modlachmy so zhromadnje Wótčenaš, lětsa po ewangelskich słowach. Klětu, hdyž ma ekumeniski nyšpor zaso w cyrkwi Našeje lubeje knjenje być, pomodlimy so Wótčenaš po katolskim wašnju. Zo nimamy hišće zhromadny Wótčenaš, to bě jenička hórka kapka na nyšporu, kiž bě za přítomnych pozbudžowace zakónčenje swjatownikoweje njedžeje.

Marka Maćijowa

Nowe serbske spěwarske

24. meje zeńdže so w Mnišej bašce w Budyšinje k přenjewu razej komisija Serbske hosadneho zwjazka za nowe serbske spěwarske. Wone maja so w přichodnych lětach zestajeć a wudać w Ludowym nakładnistwje Domowina. Komisija wuradźowaše wo wobsahowych prašenjach,

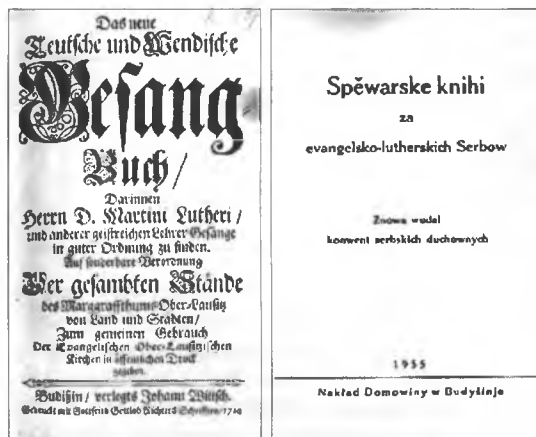
ale tež wo nadrobnosćach při zhotowjenju manuskripta. Spěwarske budžeja trochu wobšěrniše hač dotat wužiwanje wudawki z lěta 1955. Někak 350 kěrlušow ma so přiwać, kotrež so rjaduja do třoch hłownych dželow: cyrkwinske lěto – Boža služba – wěra, lubosć, nadźija. Wuhotowanje kniha ma so złožiť na džensniše móžnosće a standardy. Po nazhonjenjach druhich wudawaćelow ma so z tym ličić, zo traje džěto na knize někotre lěta.

Ewangelscy Serbja zhladuja na nimale 300lětnu tradiciju swojich spěwarskich. W lěće 1710 wudachu krajne stawy Hornjeje Łužicy přenje ewangelske serbske kěrlušowe kniha, kotrež běše zestajiła komisija pod nawodom Budyskeho archidiacona Pawoła Prätoriusa. Dalše wudawki ležachu w zamołitosći wuznamnych serbskich fararjow kaž Hadama Bohuchwala Šěracha 1755, Handrija Lubjenskeho 1838 a superintendenta Gustawa Mjerjow 1955.

Z předsydstwa Serbskeho ewangelskeho towarstwa

Na swojim zašłym posedženju, kiž wotmě so wutoru, 10. meje, w towarstwowej stwě w Serbskim domje w Budyšinje, zaběraše so předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa z lětušim cyrkwiskim dnjom w Bukecach. Towarstwu je so dar we wysokosći 1000 eurow přepodał. Wobzamkny so, zo so tele pjenjezy za dalši nakład spěwnika za džěci wužiwaja. Hišće lětsa ma so narowny pomnik fararja Mateja Jokiša w Hbjelsku restawrować, čemuž je tamniša hosadna rada přihłosowała. Jeli su móžnosće date, měł so tež narowny kamjeń serbskeho misionara a slědźerja Jana Awgusta Měrcinka w Małym Wjelkownje wobnowić. Wo tym budže so z Bratrowskej hosadu jednać. Knjez Günther Wjenk rozprawješe wo nowym Berlinskim serbskim cyrkwiskim zakonju. Přichodne posedženje předsydstwa budže srjedu, 7. septembra 2005, zaso w Serbskim domje.

Měrcin Wirth

Naše přenje spěwarske, wudate wot krajnych stawow Hornjeje Łužicy w lěće 1710, a naše nětčiše spěwarske, wudate wot konwenta serbskich duchownych před runje polsta lětami

Za wobnowjenje pomnika fararja Mateja Jokiša w Hbjelsku

Dnja 6. meje wobdźělštaj so Trudla Malinkowa a předsyda SET Měrcin Wirth na posedženju cyrkwinskeho předstejičerstwa w Hbjelsku, zo byštaj hosadnemu fararjej Hutterej-Wolandtej a cyrkwiskim předstejičerjam předstajitaj projekt wobnowjenja narowneho pomnika něhdyšeho Hbjelsčanskeho fararja Mateja Jokiša (1668–1735). Farar Jokiš ma za Serbow dosć wulki wuznam, wšako słušeše wón k tym štyrjom duchownym, kiž dachu serbskemu ludaj 1728 přenju bibliju w maćernej rěči. Jeho narowny pomnik je wulka pěškowcowa plata, kiž steji hromadze z dalšimi podobnymi platami – dotal jenož snadnje z małej třěšku škitana – při wonkownej muri cyrkwy. Po wjac hač poł-

třeca lětstotka je pěškowc chětro počerpił a napismo zdžěla hižo nječitajomne. T. Malinkowa a M. Wirth namjetowaštaj wobnowjenje kamjenja a jeho přestajenje do zachoda cyrkwy – tak, kaž je so to před lětomaj z narownym pomnikom fararja Jana Wawera w Bukecach stało. Rozprawještaj tež wo tym, zo su Serbja hižo wospjet pjenjezy za tele předewzaće składowali: na beneficnym koncerće chóra Meja w Radworju w lěće 2001 a na znawaposwěćenju Waweroweho pomnika w Bukecach w lěće 2003.

Farar a předstejičerjo w Hbjelsku namjet jednohlósnyje witachu a chcedza předewzaće tež pjenježnje popěrać. Někotři zwuraznichu, zo wšak su sami serbskeho

pochada a zo wobsedza doma hišće serbske kniha z časa swojich džědow a wowkow. Tež na farje chowaja so wšelake serbske kniha. Hbjelsčanam je wědome, zo je so w jich cyrkwi hišće hač do druheje swětowej wójny serbsce předewzało. Na to, zo je w jich małej hosadze přeložowar biblije skutkował, su tež trochu hardži.

Wobnowjenje pomnika ma so po móžnosći hišće lětsa, 270 lět po smjerći fararja Jokiša, stać. Z tym bych wšitke zdžeržane narowne pomniki přeložowarjow přenjeje serbskeje biblije wuchowane, wobnowjene a do škitaneho ruma cyrkwy přestajene byli. Su to pomniki fararjow Běmarja w Budestecach (wobnowjeny 1983/85), Wawera w Bukecach (wobnowjeny 2003) a Jokiša w Hbjelsku (předwidžane wobnowjenje 2005). Narowny pomnik štwórteho duchowneho w tutym rjedže, fararja Langi w Minakale, je bohužel zhubjeny.

T.M.

Narowny pomnik fararja Mateja Jokiša (cyle nalěwo) hromadže z tamnymi pomnikami fararjow a knježkow při wonkownej muri Hbjelsčanskeje cyrkwy Foće: T. Malinkowa

Powěšće

Z ilpaweho drjewa rězbarjeny, pomolowaný a pozłočany je křćenski jandžel we wołtarnišću Klětnjanskeje cyrkwy. We wupřestrětmaj rukomaj dźerži cynowu křćensku šklu. Při křćěncach pušča jandžela z wysokosće dele do wołtarnišća. Klětnjanska cyrkej so 29. apryla 1945 hač na zakładne murje wupall. Po nowonatwarje ju 12. měrca 1950 znowa poswjećichu.

Foto: E. Bigonowa

Zhorjelc. Dotholětny Slepjanski farar a superintendent Bělowodžanskeho wokřesa Ullrich Maiwald je njeboh. Wón zemrě 17. apryla w starobje 68 lět na emboliju pľucow na wuměnk w Zhorjelcu a bu tam pochowany. Farar Maiwald pochadžeše z prjedawšeje Delnjošleskeje a studowaše w Berlinje teologiju. Wot lěta 1962 skutkowaše jako farar a wot 1973 hač do 1990 zdobom jako superintendent w Bělej Wodže. Hač do lěta 1998 bě z fararjom w Slepom.

Wuježk. Po třilětnej přestawce wotmě so 20. apryla zaso serbske wosadne popoždny pola Kowarjec swójby we Wuježku pola Wósporka. Poslednje bě so tam wot sup. Alberta do jeho wotchada na wuměnk w nalěcu 2002 wotměło, nětko přeprasy na nje přeni raz sup. Malink. Wobdžělichu so swěrní Serbja z narašich wsow, z Wuježka, Konjec, Njechornja a Nosaćic.

Wojerocy. Serbske kemše we wobnowjenej Janskej cyrkwi swjećachu sobotu, 30. apryla, Wojerowscy serbscy wosadni ze sup. Malinkom. Přizamkny so bjesada we wosadnym

domje při cyrkwi, při kotrejž předstajichu dźěci WITAJ-pěstowarnje z Horow krótki program w serbskej rěči. Tež Wojerowski farar Nagel a jeho mandželska so na popoždny wobdžělišaj.

Budyšin. „Stwórba a spad – harmonija a katastrofa“ rěka wosebita wustajeńca, kotraž je wot kónca apryla w Budyskim měščanskim muzeju widžeć. Z nazornymi eksponatami a modelemi předstajeja so bibliske prastawizny we wumělstwje a wědomosći 16. a 17. lětstotka. Wustajeńca je hišće hač do 17. julija wotwrjena.

Slepo. Serbsko-němske kemše swjećachu swjatkownu pónđzelu dopoždny sup. Malink, wosadny farar Huth a predikant Hermaš z něhdže 40 kemšerjemi w tudyšim Božim domje. Prědowanje měješe sup. Malink, Slepjanske kantorki zaspěwachu kěrľuš „Jezu, prjedy dži“. Wone a někotre dalše kemšerki běchu w serbskej drasće na Božu službu přišli.

Turjej. Něšto wjac hač 30 kemšerjow swjećeše swjatkownu pónđzelu popoždny w Turjanskej cyrkwi z fararjom Helmutom Hupacom delnjo-serbske kemše. Po zwučenym wašnju přizamkny so zhromadne kofejpiće. Přitomni běchu tónkróć filmowcy sćelaka ZDF, kotřiž filmowachu za ZDF-wusylanje „Länderspiegel“.

Malešecy. Po tym zo běchu so Bože spěče we wobľuku wjesneho swjedženja dwurěčne kemše w swjedženskim stanje wotměli, zeńdžechu so Serbja Malešanskeje wosady 26. meje k wosadnemu popoždny we wosadnej rumnosći při farje. Sup. Malink rozprawješe wo swojich začišćach z njedawneje jězby do Moskwy, wo pohosćenje postara so knjeni Winklerowa z Malešec.

Dary

W aprylu je so darilo 1 000 eurow za Serbske ewangelske towarstwo. Bóh žohnuj dar a darićelow.

Spominamy

Před 350 lětami, 1.6.1655, narodži so we Wojerocach farar **Jan Ast**. Jako młody farar přińdže 1686 do Huski. W lěće 1690 powoľachu jeho za fararja při Michałskej cyrkwi w Budyšinje, hdžež skutkowaše wjac hač štyri lětdžesatki hač do swojeje smjerće 3.5.1733. Wón bě přeni farar Michałskeje wosady, kotremuž so wjele džěta dla dalši duchowny, tak mjenowaný diakon abo kapľan, přińda – Michał Raca, z kotrymž štyri lětdžesatki we wosadnych kaž w serbskich naležnosćach spomóžnje hromadže džětaše. Farar Ast bě wučeny ćłowjek a je daloko přez mjezy swojeje wosady na dobro Serbow skutkował. Pola njeho na Michałskej farje so prawidľownje schadźowachu komisije serbskich fararjow, kiž wo serbskich rěčnych a prawopisnych prašenjach wuradźowachu, nabožne spisy do serbsčiny přetožowachu a za

čišć přihtowachu. Hromadže z třomi dalšimi duchownymi zestaji a wuda farar Ast w lěće 1710 přenje serbske spěwarske (nimo njeho běchu to archidiakon Pawoľ Prätorius z Pěterskeje wosady w Budyšinje, farar Jan Wawer w Bukecach a farar Jurij Mattheji w Cholmje). Jich wšěch staji farar Mjeń w swojim Rěčerskim kěrľušu do „fromnych pisarjow rynka“: „Čuderli, Krygar, Praetorius, Wawer, Ast, Mattheji a Raca, či horje pomhaju poľnemu ranju!“ Jeho syn Johann Gottlieb Ast (1695–1719) založi jako student teologije w lěće 1716 sobu Serbske předarske towarstwo w Lipsku, přenje serbske towarstwo w stawiznach Serbow.

Přepróšujemy

04.06. sobota

14.00 zahajenje serbskeho cyrkwinskeho dnja w Bukecach

05.06. 2. njedžela po swjatej Trojicy

10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Bukecach z kemšemi za dźěci (tež w serbskim rozhľosu, sup. Malink, farar dr. Buliš), pokročowanje programa serbskeho cyrkwinskeho dnja

18.06. sobota

15.00 ekumeniske wosadne popoždny w Drježdžanach w cyrkwi swj. Jozefa (kapľan Nawka)

19.06. 4. njedžela po swjatej Trojicy

12.00 nutrnosć w serbskim rozhľosu (farar dr. Buliš)

28.06. wutora

19.30 serbski bibliski kruh w Budyšinje na Michałskej farje

03.07. 6. njedžela po swjatej Trojicy

10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za dźěci (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhľosu (sup. Malink)

Pomhaj Bóh časopis ewangelskich Serbow

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privateweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čišć: Čišćernja DELANY tzw r Njeswaćidle Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Pomhaj Bóh wuchadza mēsaćnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud. Lětny abonement pľaći 8 €.